

Camphill Rotvoll – et godt sted å leve?

Desentraliserte, lokale bo- og jobb- muligheter har i stor grad vært fremmet som ideelt for mennesker med kognitive funksjonsnedsettelse. Landsbystiftelsen Campill har, til tross for dette, satset på egne landsbyer for grupper av mennesker med funksjonsnedsettelse.

Tekst: Ragnhild Øines Frøseth, Habiliteringstemaet for voksne, Nordlandssykehuset, Bodø
Ragnhild.Oines.Froseth@nordlandssykehuset.no

Foto: Nils Langeland (St.hans feiring på Camphill Rotvoll)

I Camphill-landsbyene tilbys et heldøgns bo- og arbeidsfellesskap for unge og voksne personer med særlige omsorgsbehov, og det reklameres med trivsel og gode livsbetingelser. Men hvordan er det egentlig å leve og arbeide i en slik landsby? Det ønsket jeg å undersøke og valgte å sjekke inn på Camphill Rotvoll.

Et historisk tilbakeblikk

De siste 30 årene har det i Norge vært en stor endring i levekårene for mennesker med utviklingshemming. Ansvarsreformen førte til nedleggelse og avvikling av institusjoner, og utviklingshemmede ble overflyttet til sine hjemkommuner i alminnelige boliger, med ønske om integrering

Foto: Nils Langeland (Kristoffertunet)

og normalisering. Som en følge av statens politikk ser livssituasjonen og tjenestetilbudene til mennesker med utviklingshemmede ut til å ha endret seg til det bedre. Ifølge Hutchinson og Sandvins (2018) artikkel *Emerging voices* om utviklingshemmede personers opplevelse

og erfaring etter institusjonstiden, fremheves frihet, sosial annerkjennelse, følelse av inkludering og integrering i samfunnet som viktige momenter. Det å bli akseptert på lik linje har stor betydning og at de nå har en stemme de tidligere ikke hadde.

NOU 2016: 17 «På lik linje – åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming» viser nedslående resultater. Mennesker med utviklingshemming har gjennom historien mer eller mindre vært utsatt for

diskriminering og overgrep, og selv om forholdene har bedret seg, tenker jeg at man fortsatt har en lang vei å gå. Også i dag diskrimineres utviklingshemmede på en rekke samfunnsområder, både gjennom direkte forskjellsbehandling og gjennom

manglende tilrettelegging og tilpasning (NOU 2016:17).

Vi har gradvis beveget oss mot et samfunn hvor det er mer fokus på individualisme og at den enkelte skal få sine rettigheter innfridd. Den offentlige økonomien er stadig under press og mange kan sitte igjen med en opplevelse av at de ikke får den hjelpen som de trenger i det daglige. Det kan være utfordrende å vokse opp og leve med en «annerledeshet» i vårt samfunn. Kanskje inviterer Camphillstiftelsen til en bedre ramme for å utvikle seg og finne sin egen identitet?

Camphill Landsbystiftelse

- Globalt finnes det over 100 Camphill-landsbyer og –skoler fordelt over flere kontinenter. Seks av dem ligger i Norge.
- Camphill-bevegelsen startet i 1940 av en gruppe krigsflyktninger i Camphill (en landeiendom) ved Aberdeen i Skottland.
- Sentralt står bevisstheten om alle menneskers likeverd og menneskelivets åndelige perspektiv. Arbeidet i Camphill-landsbyene er inspirert av antroposofien som i stor grad er basert på Rudolf Steiners (1861–1925) verk.
- Oppgaven til Camphill landsbystiftelse i Norge er å skape et felleskap gjennom å leve, lære og arbeide sammen.
- De fleste landsbyene er bygget opp rundt en biodynamisk/økologisk gård med dyr. Arbeid er en vesentlig side av landsbylivet og landsbybeboerne og medarbeiderne står side ved side om mange av oppgavene i landsbyene.
- Camphill landsbystiftelse mottar offentlig støtte til driften.

(<http://camphill.no>)

Camphill Rotvoll

Det er fredag, en kald, mørk desember morgen. Vi er i travleste julestria og jeg har avtalt å møte Anne Langeland ved Camphill Rotvolls landhandel. Mot meg kommer det mange små og større barn springende. Kristoffertunet ligger rett ved steinerskolen og barnehagen, og er lokalisert midt i et boligområde. Eiendommen ligger landlig nede ved sjøen i nydelige naturomgivelser. Vi går gjennom området til de tre husene som er tilknyttet Kristoffertunet.

Anne forteller litt om sin tid fra Camphill og de ulike erfaringene hun har hatt. Hun har bodd på Kristoffertunet i 15 år, men levd i ulike landsbyer fra hun var 25 år, blant annet i Norge, England og Latvia. Anne er lærerutdannet og har mange kurs, men ingen helsefaglig utdanning. Hun er blitt pensjonist, men jobber aktivt her som frivillig sammen med sin mann.

Videre forteller hun at Kristoffertunet ble grunnlagt i 1989. Få år senere stod landsbyene i fare for å bli avvirket som følge av ansvarsreformen. Det foregikk høy lobbyvirksomhet fra ulike foreldre om å motvirke en slik avvikling. Som følge av det ble det utarbeidet egen forskrift, hvor landsbyene fikk midler til drift av myndighetene gjennom post på statsbudsjettet. Kristoffertunet startet med et hus og etter som behovet økte fikk de omsider tre hus. Camphill Rotvoll er en avdeling under Camphill landsbystiftelsen. I tillegg har de ni dagplasser finansiert av Trondheim kommune.

Inkluderende fellesskap og omvendt integrering

Anne understreker at *«individet er viktig, men individet trenger noen rundt seg. Det er det vi forsøker å skape, et inkluderende fellesskap og en omvendt integrering. Et samfunn som er tilpasset beboerne og som vi skaper sammen»*. Anne forteller at hverdagen går langsommere her og det er mindre stress. Videre tar man seg bedre tid enn hva man ellers gjør ute i samfunnet. Det er lite fokus på profitt og inntjening til enhver tid, noe som også skaper et mindre press og mer ro i hverdagen. I følge Anne *«finnes det meningsfulle oppgaver for alle, og alle får lov til å være en aktiv deltager og ikke bare en passiv bruker. Det er viktig å kjenne på at man er betydningsfull, uansett hvilken oppgave man har»*.

Ser ressursene

På Camphill Rotvoll har man et menneskesyn hvor man ser mennesket i sin helhet; *«Det er noe stort i hvert menneske og det alltid noe man kan gripe tak i og få frem, en ressurs i hver enkelt»*. Jeg merker meg at det er lite fokus på diagnoser og utfordringene hos hver enkelt. Anne mener at *«ressurser betyr mer, og det er viktig å gi hver enkelt så mange arenaer som mulig, slik at man får mulighet til å utfolde seg. Alle mennesker kommer til verden med usynlige evner og muligheter. Det fysiske redskapet til å ta disse i bruk, kan være et hinder. Det er viktig å prøve å se dette store og hjelpe til at enhver kan utfolde seg på best mulig måte»*.

Bofellesskapet Kristoffertunet

For øyeblikket bor det seks beboere på Kristoffertunet, de har tidligere vært opp

til ti. Anne tenker at det er i underkant av hva det bør være, og det er sendt en henvendelse om ledige plasser til Trondheim kommune.

Kristoffertunet har ca. 15 årsverk. I tillegg er det tre aktive pensjonister. Åtte medarbeidere bor sammen med de seks beboerne. Videre er det syv eksternt ansatte som jobber på verkstedene på dagtid, tre av medarbeiderne som har egen familie og det bor til sammen seks barn/ ungdommer i husene som går i Steiner barnehagen og skolen. I tillegg tas det imot unge internasjonale medarbeidere som kommer rett fra skolebenken. Det er sendeorganisasjoner som formidler sosialt arbeid, og i år har de to tyske unge menn, som bor og jobber på lik linje som de andre på Kristoffertunet.

Tinget avgjør

Levefellesskapets faste medarbeidere har felles økonomi og har møter rundt behovene de har. Kristofferting er et ukentlig allmøte hvor aktuelle spørsmål blir stilt. Jeg fikk delta på Kristoffertinget, og det var kjempeinteressant å se hvor inkludert og engasjert alle var. Ikke minst la jeg merke til at alle hadde en stemme og fikk slippe til med det de hadde på hjertet. Jeg tenker at dette bidrar til brukermedvirkning, alle blir tatt på alvor og er betydningsfull i fellesskapet.

«Storfamilie»

Anne beskriver at det å leve i et medleverskap er spesielt. *«Vi som bor her jobber ikke turnus, men lever her sammen i et fellesskap. I vårt tilbud inngår det ikke nattevakt, men vi bor her og stiller opp*

Foto: Nils Langeland (Dans rundt maistangen-juni 2016)

ved behov og når det trengs. Til tross for det kan man ikke ha en brukergruppe som har så store behov at det kreves ekstra tilsyn. Beboerne må kunne stille seg selv med tilsyn og enkel hjelp, men har sine faste og tilpassede oppgaver tilrettelagt hver enkelt. Vi ønsker å være et hjem og fordeler oppgavene deretter. Det blir som en storfamilie, samtidig som alle har mulighet til å trekke seg tilbake. Alle har hvert sitt rom, men resten av arealene er felles. Dette er en god løsning for de aller fleste. Mange har før bodd i egne leiligheter og vært kjempeutrygge før de kommer hit».

For tett?

Anne forteller at de som kommer får en prøvetid for å se hvordan det fungerer, og om fellesskapet er rette plassen for dem. Bli det ikke for tett når man bor slik «oppå hverandre» spør jeg? Anne rister på hodet og forteller at «Trondheim er en by full av aktiviteter og tilrettelagte tilbud som flere av beboerne benytter seg av. I tillegg har de muligheter til å ta seg frem med offentlig transport selv og er nokså selvstendige. På Rotvoll har de i tillegg en del aktiviteter på ettermiddagstid som varierer litt utfra hvem som bor der. Ofte er det de unge som drar i gang slike aktiviteter».

Arbeidsfellesskapet

På Camphill Rotvoll jobber beboerne mandag til fredag mellom 9–12 og mellom 12.30–14.30. I helgene har de fri. I tillegg har stedet et kommunalt samarbeid og har ni dagplasser på de ulike verkstedene fordelt på 12 personer. De fleste som kommer på dagtid blir enten skyssert av taxi eller offentlig transport.

Foto: Ragnhild Øines Frøseth

Anne gir meg en omvisning på området og de ulike verkstedene. Først viser hun meg den lille gården som består av gress, kalkun, høner og sauer. Videre drar vi til Safteriet og snakker med flere nede på lageret hvor Kristin og Sigrid pakker saft. Vi drar innom vevstua og har en hyggelig prat med Torbjørn som vever. Så stikker vi innom Urteverkstedet og Solstua for å se hva som tilberedes til lunsj. I dag står potetsuppe med krutonger og ferske rundstykker på menyen. Morten er aktiv i pådekkingen og tilberedelse av lunsjen, sammen med kjøkkenansvarlig Tina.

Etterpå får jeg hilse på blant annet Borghild og Julie som jobber på bakeriet sammen med 2 andre. Videre drar vi innom Landhandelen som selger bio-dynamiske og økologiske dagligvarer, kosmetikk, gaver og produkter fra Safteriet, Gartneriet, Urteverkstedet, Vevstua og Bakeriet.

På Solstua er det felleslunsj kl.12 med påfølgende øving til et julespill som skal fremføres for steinerskolen i neste uke. Her er Didrik, Anne, Morten og Henrik ivrig engasjert.

Brukermedvirkning

Etter arbeidstid drar de eksterne hjem, og beboerne slapper av, eller begynner å tilberede middag hjemme. I arbeidsfellesskapet har de et forum de kaller Rotvolltinget. Her tar de opp saker som har med de ulike verksteder og arbeidsoppgaver å gjøre. Jeg har snakket med mange forskjellige beboere og arbeidere under oppholdet mitt, de har formidlet en variert og givende arbeidsplass hvor det tas høyde for utfordringer. Har de behov

Foto: Ragnhild Øines Frøseth

for et skifte, opplever de fleste å bli hørt. Jeg tenker at her på Rotvoll har de ansatte mange valgmuligheter innenfor samme arbeidsplass, samt stor grad av bruker-medvirkning.

Borghild

Borghild er en sosial og trivelig dame som nettopp har fylt 40 år. Hun har jobbet på

Rotvoll i 18 år, og bodd her i ca. 10 av dem. Hun jobber tre dager i Bakeriet, en dag i Landhandelen og en dag i en barnehage. Borghild har ikke jobbet noen andre steder, men kunne ikke tenkt seg det heller. *«Jeg trives spesielt godt på Kristoffer-tunet fordi det er så sosialt og at her gjør vi alt sammen, her er det godt å leve»*. Videre er hun svært aktiv i sin fritid med en danse-

Foto: Ragnhild Øines Frøseth

gruppe, teatergruppe samt bassengtrening. Hun har busskort og ferdes rundt på egen hånd. I tillegg er landsbybeboerne mye på turer i nærmiljøet. Borghild liker ikke å kjede seg. Hun forteller at folk er flinke til å treffes i husene, og da går det ofte i brettspill hvor utvalget er rikelig.

Integrert og trygg

Hun opplever at de er godt integrert i nærmiljøet, de hilser på naboene, har et populært turområde midt i. Jeg tenker at skole og barnehage i nærheten, gjør

at landsbyen ligger inkluderende til. Gjennom Kristoffertinget har de mulighet til å påvirke. Borghild har forsøkt å bo for seg selv i to leiligheter før, men det var etter at hun flyttet inn på Rotvoll at hun endelig følte seg trygg. *«Det var godt å bo her og ha folk rundt meg som jeg kjenner, nå er jeg ikke lengere alene og isolert»*, sier hun. Borghild forteller at de har ulike praktiske ansvarsoppgaver på huset. Hun liker å ha gode innarbeidede rutiner. I fremtiden drømmer Borghild om å dra på utveksling til en internasjonal Camphill-landsby.

Foto: Ragnhild Øines Frøseth

Torbjørn og Berit

Jeg ble også invitert til å besøke et flott, pensjonert ektepar som har bodd i Camphill landsbyene i 50 år. De har bodd i tre ulike landsbyer i Norge, hvor Rotvoll er det stedet de har trivdes best. «*Det er mindre stressende på Rotvoll. Her slapper vi mer av, og det tror jeg handler om at det er mindre forhold og mindre folk*», sier Berit. De bor i en stor og koselig leilighet som bærer preg av et langt liv sammen. De møttes på Vidaråsen og ble kjærester der. «*Det er viktig å ha noe å gjøre og ikke bare sitte hjemme*», medgir Berit, som bruker turområdet og prøver å holde seg aktiv. De har jobbet med mye forskjellig i årenes løp, men nå som de har blitt pensjonister har de redusert arbeidstiden og jobber mindre og mer på frivillig basis på Vevstuen. Paret mener de har stor påvirkning i Landsbyen og blir hørt dersom de har noe viktig å formidle. De har måltidene for seg selv, men stiller på felles lunsjer på Solstua. De er opptatt av helsen og at de skal holde seg frisk. Berit er veldig musikalsk, og spiller flere sanger for meg på den nye gitaren sin.

Camphill Rotvoll er et godt sted å leve

På Camphill Rotvoll er alles meninger like betydningsfull og viktige, alle har en stemme som blir hørt. Selvbestemmelsen og brukermedvirkningen står sterkt. Skillene mellom mennesker kommer mindre til uttrykk og man får en opplevelse av at her er det en større likeverdighet. Det er raske veier til beslutninger og stedet er ikke så hemmet av byråkrati som samfunnet for øvrig kan være preget av. Stedet gir mulighet til

varierte oppgaver og arbeidsplasser hvor enhver kan utfolde seg. Videre har de fleste en aktiv og meningsfull fritid. Beboerne har nytte og glede av dette fellesskapet. I tillegg skaper den omvendte integreringen trivsel, trygghet og normalisering for beboerne og gode muligheter til å utvikle seg selv og sin identitet.

Etter å ha sjekket ut av Camphill Rotvoll, og møtt disse fantastiske, flotte og inkluderende menneskene er jeg enig med Borghild; Dette er virkelig et godt sted å leve.

Litteratur

Camphill.no (u.å). Camphill Norge. <http://www.camphill.no/de/hjem/>. Besøkt 06.12.2018.

Camphill.no/rotvoll (u.å). Camphill Rotvoll. <http://rotvoll.camphill.no/hjem/>. Besøkt 06.12.2018.

Hutchington, Gunn Strand og Johans Tveit Sandvin (2018): Emergent voices. Exploring the lived experience of seniors with intellectual disability, European Journal of social work, DOI: 10.1080/13691457.2018.1540971 <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1540971>
NOU 2016:17. (2016). På lik linje — Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming. Tilgjengelig fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-17/id2513222/>.

Foto: Ragnhild Øines Frøseth

